

Streszczenie

Celem niniejszej rozprawy jest analiza i ocena relacji zasady skuteczności przeciwdziałania praniu pieniędzy w Polsce. Mało ryzykowne będzie postawienie tezy, iż w polskim systemie prawnym w aspekcie przeciwdziałania praniu pieniędzy dostrzegane są niedociągnięcia. Analiza przeprowadzona została ze względu na wątpliwości, które budzi stan przyjętych rozwiązań prawnych w Polsce oraz stosunkowo długi okres wdrażania regulacji krajowych i międzynarodowych do polskiego porządku prawnego.

Główny problem badawczy oraz koncepcja porównawcza poszczególnych systemów prawnych implikowały postawienie szczegółowych problemów badawczych, aby się do nich odnieść sformułowane zostały tezy szczegółowe. Dzięki temu można było wyraźnie wytyczyć dalszy przebieg procesu badawczego, w trakcie którego wykorzystane zostały poszczególne metody badawcze: prawno-dogmatyczne, komparatystyka prawnicza, socjologiczna oraz statystyczna.

Rozprawa doktorska zbudowana została z sześciu rozdziałów poprzedzonych wstępem i zwieńczonych zakończeniem. Ponieważ niemożliwe jest omawianie koncepcji prania pieniędzy bez uprzedniego wyjaśnienia owego zjawiska, w rozdziale pierwszym opisane zostało zjawisko prania pieniędzy oraz jego poszczególne etapy.

W rozdziale drugim omówiono różnicę pomiędzy przeciwdziałaniem praniu pieniędzy a jego zwalczaniem oraz dokonano przeglądu międzynarodowych inicjatyw i regulacji zwalczających proceder prania pieniędzy.

W rozdziale trzecim scharakteryzowano prawno-instytucjonalne sposoby walki z praniem pieniędzy wprowadzone w wybranych państwach. Wybór państw zdeterminowany był chęcią zaprezentowania państw zróżnicowanych pod względem przyjętych w nich koncepcji walki z praniem pieniędzy oraz państw niestandardowych, czyli takich, które nie zajmowały wystarczająco obszernego miejsca w pracach badaczy. Główną oś rozważań stanowią definicje prania pieniędzy, które zostały sformułowane w poszczególnych państwach, w tym przepisy karnoprawne, jakie przyjęto w prawodawstwie. Następnie zaprezentowano przepisy o praniu pieniędzy występujące w prawodawstwie danego państwa, organy i jednostki walczące z tym zjawiskiem oraz zakres dostosowań prawodawstwa do wymagań Unii Europejskich bądź światowych organizacji walczących z praniem pieniędzy. w każdej z tych części zaprezentowano w skrócie raport ewaluacyjny przygotowany przez FATF oraz priorytetowe działania, jakie powinny zostać podjęte w danym państwie w celu wzmocnienia wymogów AML/CFT.

W rozdziale czwartym przedstawiono stan rozwiązań instytucjonalno-prawnych przyjętych w Polsce. Rozdział otwiera analiza historycznych aktów prawnych penalizujących pranie pieniędzy. w dalszej części opisano przestępstwo prania pieniędzy w polskim Kodeksie karnym oraz implementację IV i V dyrektywy AML do polskiego porządku prawnego. Warto nadmienić, że ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu wprowadza niewątpliwie dużo modyfikacji do stanu prawnego w porównaniu z wcześniejszymi dyrektywami AML wydanymi przez UE. w tym rozdziale szczególnie skoncentrowano się na najważniejszych zmianach, budzących zarazem największe trudności interpretacyjne.

W rozdziale piątym opisano rolę poszczególnych jednostek współpracujących, analizie zostały poddane następujące instytucje: Departament Informacji Finansowej, Narodowy Bank Polski, Komisja Nadzoru Finansowego, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Komenda Główna Policji, Straż Graniczna, Żandarmeria Wojskowa, Służba Kontrwywiadu Wojskowego, Służba Wywiadu Wojskowego oraz Prokuratura.

W rozdziale szóstym zaprezentowano wyniki badań, którym zostali poddani przedstawiciele sektora bankowego działów: AML, compliance oraz KYC, pracownicy Departamentu Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów oraz studenci socjologii z Akademii Pomorskiej w Słupsku. Celem badania było pozyskanie informacji, jak postrzegane są przestępstwo prania pieniędzy (na terenie naszego państwa) i system przeciwdziałania temu zjawisku przyjęty w Polsce.

Prawo międzynarodowe podlega nieustającym zmianą, powstają coraz to nowe pola regulacji w tym regulacje zajmujące się tematyką przeciwdziałania i zwalczania prania pieniędzy. Zagadnienie te jest nie tylko niezmiernie ciekawe, lecz także aktualne.¹. Każdego roku na świecie prane są olbrzymie sumy środków pieniężnych a tematyka zwalczania i przeciwdziałania praniu pieniędzy niezmiennie znajdują się na priorytetowej liście obszarów zainteresowań poszczególnych rządów, instytucji i organów nadzoru. Osobom postronnym mogłoby się wydawać, że tematyka prania pieniędzy dotyczy jedynie państw trzecich, a z pewnością nie jest problemem Unii Europejskiej, niedawne przypadki tego procederu na Litwie i Estonii z pewnością zaprzeczają temu pogładowi. w końcu tematyka prania pieniędzy dotyczy nie tylko instytucji obowiązanych i organów nadzoru a w rzeczywistości każdego obywatela. Każda osoba nie posiadająca wiedzy na temat prania pieniędzy może stać się

¹ K. Karski, *Wstęp*, [w:] K. Karski (red.), *Kierunki rozwoju współczesnego prawa międzynarodowego*, Warszawa 2015, s. 1.

przypadkową ofiarą przestępców, dlatego tak ważne jest progowanie wiedzy z przeciwdziałania praniu pieniędzy i uczestniczenie w specjalnych szkoleniach z tego zakresu.